

Loppuraportti kesäterassit 2020

Sisällys

Aluksi	3
Lähtötilanne ja aikataulu	3
Lupatiimin muodostaminen ja toiminta	4
Lupatiimin kokoukset ja lupahakemukset.....	4
Kesän lupaprosessien viestintä ja käsitellyt aineistot	4
Terassi- ja yhteisterassilupahakemusten käsittelyn kehittäminen	5
Esteettömyys	6
Lupatiimiläisten näkökulmat	6
Lupatiimin tulevaisuus.....	11
Yhteistyö eri tahojen välillä ja elinkeinopoliittiset vaikutukset	12
Kaupungin kustannukset ja tulot terasseista	12
Palautepalveluun tulleet kesäterassit 2020 palautteet	13
Yhteisterassit	13
Toteutuneet yhteisterassit ja niiden toimijat	13
Yhteisterassien onnistuminen yrittäjien näkökulmasta	14
Yhteisterassien taloudellinen menestys nyt ja tuleva potentiaali.....	14
Yhteisterassien operaattorien ja viranomaisten yhteistyö	15
Yhteisterassien sijainti ja alueiden infra	16
Kävijämäärät ja asiakasryhmät.....	16
Yhteisterassien asiakaspalaute	17
Palaute yhteisterassien palveluntuottajilta	19
Yhteenveto yhteisterasseista.....	19
Tapatumamökit Vanhalla Suurtorilla.....	20
Parklet-terassit.....	20
Muu julkisen tilan käyttö	21
Yhteenveto kesästä ja kehitysehdotukset tuleviin kesiin.....	21

Aluksi

Turun kaupunginhallitus päätti 1.6.2020 § 244 periaatteista ja linjauksista koskien ulkotarjoilualueita ja kaupunkitilan käyttöä kaupalliseen ja ei-kaupalliseen toimintaan kesäkaudella 2020. Turun kaupungin tavoitteena oli monipuolisin keinoin edesauttaa kaupungin turvallista avautumista ja erityisesti ravintolayritysten liiketoiminnan harjoittamista koronarajoitteiden voimassaoloaikana. Päätöstä edelsi hyvin nopealla aikataululla tehty poikkihallinnollinen valmistelutyö, jossa selvitettiin pääpiirteittäin kaupungin eri toimialojen asiaan liittyvät toiminnot, yhteishenkilöt sekä sovittiin yleisellä tasolla ehdotettavista linjauksista, pääperiaatteista ja keinoista turvallisen ravintolaliiketoiminnan elvyttämiseen sekä kaupunkitilan käyttöönottamiseen kesäkaudeksi 1.6. - 30.9.2020. Pääperiaatteissa otettiin kantaa sekä ulkotarjoilualueiden lupaprosessiin, että erityyppisiin alueisiin (torit, puistot ja muut alueet) ja niiden erityispiirteisiin. Tässä raportissa käydään läpi kaupunginhallituksen päätöksen toteutumista, haasteita ja onnistumisia sekä tulevaa kehittämistä.

Lähtötilanne ja aikataulu

Kevät 2020 oli erittäin poikkeuksellinen ajanjakso yrityksille globaalisti ja paikallisesti koronaviruksen aiheuttamien rajoitustoimien vuoksi. Turku ei ollut tästä trendistä poikkeus, vaan rajoitustoimet, kuten ravintoloiden sulkeminen ja turhien kontaktien välttäminen koskivat myös Turku. Toukokuun puolessa välissä Suomen hallitus päätti asteittaisista rajoitustoimien purkamisista, kun koronatartuntojen määrä laski kesää kohti Suomessa merkittävästi. Kun kaupunginhallituksen päätösesitystä tehtiin, Suomen hallitus linjasi muun muassa ravintoloiden toiminnasta seuraavaa: Ravintolat voivat olla auki kello 23 saakka, anniskelu on mahdollista kello 22 asti, ravintolat voivat ottaa sisään puolet normaalista asiakasmäärästä, mutta asiakaspaikkarajoite ei koske terasseja, kaikilla asiakkailta tulee olla oma istumapaikkansa sekä ravintoloiden tulee pitää sisä- ja ulkotilojensa rakenteet ja kalusteet sekä palvelukäytännöt siten, että asiakkaat eivät altistu taudin leviämiselle. Kesän edetessä Suomen hallitus jatkoi rajoitteiden purkua toukokuun lopun tilanteesta.

Kaupunginhallituksen esityksen teko aloitettiin toukokuun alussa taustaselvityksillä ja ensimmäinen palaveri kaupungin eri tahojen kesken pidettiin 15.5. ja esitys saatiin valmiiksi seuraavalla viikolla kahden palaverin 25.5. ja 27.5. aikana. Kaupunginhallituksen päätös tehtiin 1.6. Ensimmäisiä tiedusteluja ravintoloilta tuli heti Suomen hallituksen ilmoituksen koskien koronarajoitusten purkua jälkeen.

Aikataulu päivämäärittäin:

- 15.5. Ensimmäinen palaveri
  - Aiheena miten koronarajoitusten purun jälkeen kaupunki voi auttaa erityisesti keskustan ravintolayrittäjiä
- 25.5. toinen ja 27.5. kolmas palaveri, KH:n esityksen teko
- 1.6. KH:n päätös kesän erityisjärjestelyistä
- 9.6. Kaupunkiympäristötoimiala (maanhankintapäällikkö) tekee päätöksen Tuomiokirkon yhteisterassista
- 14.6. Tuomiokirkon yhteisterassi, toimenpidelupa haettu sähköisessä palvelussa
- 16.6. Kaupunkiympäristötoimiala (maanhankintapäällikkö) tekee päätöksen Hämähäkkintontin yhteisterassista
- 22.6. Hämähäkkintontin yhteisterassi, toimenpidelupa haettu sähköisessä palvelussa
- 25.6. Tuomiokirkon terassin rakennuslupapäätös
- 2.7. Tuomiokirkon terassi aukeaa
- 3.7. Hämähäkkintontin rakennuslupapäätös
- 8.7. Hämähäkkintontin terassi aukeaa
- 15.8. Hämähäkkintontin terassin toiminta päättyy

- 17.8. Hämähäkkিতontin loppukatselmus
- 5.9. Tuomiokirkon terassin toiminta päättyy
- 11.9. Tuomiokirkon terassin loppukatselmus
- 25.9. Tuomiokirkon terassin palautekeskustelu operaattorin kanssa
- 28.9. Hämähäkkিতontin palautekeskustelu operaattorin kanssa

Lupatiimin muodostaminen ja toiminta

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti lupahakemusten nopean käsittelyn varmistamiseksi perustettiin erillinen terassilupatiimi, jossa olivat edustettuina rakennusvalvonnan lupaviranomaisten lisäksi liikennesuunnittelu, ympäristöterveys, elinvoimatoiminnot, kunnossapito ja maaomaisuus. Lupatiimi kokoontui säännöllisesti useita kertoja viikossa ajanjaksolla viikko 22-28.

Lupatiimin kokoukset ja lupahakemukset

Lupatiimin toiminta oli aiempaan käytäntöön verrattuna sujuvaa ja tehokasta, vaikka alkuun aikataulutusten ja eri näkökulmien yhteensovittamisessa oli omat haasteensa. Keskustelu lupatiimissä oli kuitenkin alusta asti avointa ja kaikki tiimiläiset antoivat oman asiantuntemuksensa tiimin käyttöön. Lupahakemukset pystyttiin käsittelemään monesta eri näkökulmasta kerralla, ilman erillisiä sähköposteja tai lausuntopyyntöjä. Yhteensä terassilupia käsiteltiin lupatiimissä 41 kappaletta. Terassikokouksia terassitiimin kesken pidettiin yhteensä 26 kertaa. Kokoukset kestivät vaihdellen puolesta tunnista neljään tuntiin. Hakemuksia jätettiin sähköiseen lupapalveluun 32 kappaletta ja lupia myönnettiin yhteensä 24 kappaletta. Loput hakemuksista rautettiin tai haku keskeytettiin. Myönnettyistä 24 terassista on käyttöön otettu tarkastusinsinöörin toimesta yhteensä 6.

Lupatiimi työskentelytapana oli erinomainen myös vaikeiden ja monimutkaisten asioiden ratkaisemiseen. Normaalisissa rakennuslupaprossissa pyydetään lausuntoja eri asiantuntijoilta ja prosessiin saattaa tulla viivettä tätä kautta. Asiakkaat eivät toisaalta välttämättä ole hahmottaneet lausuntopyyntöjen määrää ja kokonaisuus asiakkaalle on voinut näyttäytyä sekavana. Nyt lupatiimi lähetti asiakkaalle aina yhden täydennyspyynnön, jossa oli jo kuultu kaikki asiantuntijat ja tultu yhteiseen lopputulokseen, joten täydennyspyynnössä ei ollut ristiriitoja asiakkaalle. Lupatiimin ansiosta kaikki terasseihin liittyvät tärkeät osaset aina liikennesuunnittelusta ympäristöterveyteen voitiin ottaa huomioon lupia käsitellessä sekä neuvoa asiakkaita myös kesken prosessin toiminnan suhteen.

Suuria yhteisterassihankkeita käsiteltiin kaksi kappaletta. Yhteisterassien käsittely vei runsaasti aikaa, sillä tämän tyyppisiä hankkeita ei Turussa aiemmin ole ollut. Yhteisterassien käsittelyyn ei siis ollut valmista palvelupolkua tai prosessikuvauksia. Yhteisterassien osalta käsittelyprosessia tehtiin samalla kun lupia käsiteltiin. Haasteelliseksi tämä osoittautui erityisesti aikataulun näkökulmasta. Kaupunginhallituksen päätöksen 1.6. jälkeen ensimmäinen yhteisterassi saatiin auki 2.7. eli vain kuukauden suunnittelun ja lupaprosessin jälkeen. Jos aikataulua vertaa esimerkiksi festivaalien tai ravintolan avaamiseen, koko prosessi, sekä kaupungin että operaattorien näkökulmasta, tehtiin kuukausien sijaan muutamissa viikoissa.

Kesän lupaprosessien viestintä ja käsitellyt aineistot

Lupahakemusten osalta hakijoita kannustettiin tehostetun ohjeistuksen ja viestinnän keinoin täsmälliseen lupahakemusten jättämiseen sekä vuorovaikutukseen kaupungin ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa. Toimenpidelupaan liittyvistä asiakirjoista ja hakuprosessista tehtiin omat kaupungin nettisivut, www.turku.fi/terassit. Nettisivujen materiaali tehtiin kahdessa

päivässä, erittäin nopealla aikataululla. Tämän lisäksi puhelimitse ja sähköpostitse neuvontaa tehostettiin.

Rakennusvalvonnan henkilökunnalle jaettiin pdf-ohjekorttiversio asiakkaille jaettavaksi mahdollisia sähköpostikyselyjä varten, sillä kyselyjä osoitettiin useammalle eri käsittelijälle. Toimenpiteet luvattiin käsitellä 5 arkipäivässä, mikäli luvan hakija on suorittanut laissa edellytetyn naapurien kuulemisen ennalta ja saanut puoltavat lausunnot sekä toimittanut yhdessä lupahakemuksen kanssa vaadittavat liitteet hyväksyttävässä muodossa. Huolimatta tehostetusta viestinnästä kaikki kesän 2020 terassisuunnitelmista yhtä lukuun ottamatta saapuivat rakennusvalvontaan joillain tavoilla puutteellisina. Suurimmasta osasta hakemuksia puuttuivat naapureiden kuuleminen, katualueilla katualueiden mitat, tiedot ravintoloiden olemassa olevista asiakaspaikkamääristä tai wc-tiloista. Monissa suunnitelmissa ei myöskään oltu huomioitu jalankulkua, pyöräilyä tai jakeluliikennettä. Nämä puutteet aiheuttivat pientä viivettä luvan saantiin, sillä puutteet tuli korjata ennen luvan lopullista käsittelyä. Tulevaisuudessa terassilupatiimin ei tulisi käsitellä puutteellisia suunnitelmia, sillä resurssit menevät tällöin hukkaan. Jotta suunnitelmat saapuisivat rakennusvalvontaan ilman puutteita, tarvitaan tyyppikuvat ja paremmat ohjeet asiakkaille. Myös loppuasiakkaan eli ravintolan ja suunnittelutoimistojen välinen kommunikaatio havaittiin puutteelliseksi, joka aiheutti prosessiin viivettä. Lupatiimin työskentelyä hidasti kesällä myös lähtöaineistojen puutteellisuus. Myös kaupungin omat aineistot (mm. vanhat luvat ja suunnitelmat) tulisi olla valmiina ennen kokouksia, jotta asiat voidaan käydä tehokkaasti läpi kokouksissa.

Puheluita ja sähköpostia liittyen lupahakemuksiin tuli runsaasti. Yleisimmät tiedustelut koskivat tarvittavia liitteitä, suunnittelijapätevyyskysymyksiä, naapureita, lehtikuulutuksia, käsittelyaikaa, raskas-suojia, vastaavia työnjohtajia ja alennettuja lupataksoja. Kaikki hakemukset yhtä lukuun ottamatta käsiteltiin ja lähetettiin täydennettäväksi alle 5 vrk:ssa. Keskimäärin lupaprosessi kesti 7 päivää, tässä oli kuitenkin suurta hajontaa, riippuen muun muassa luvanhakijan aktiivisuudesta ja suunnittelijan tavoitettavuudesta pyydettyjen korjausten suhteen.

Terassi- ja yhteisterassilupahakemusten käsittelyn kehittäminen

Oleellisia asioita prosessin sujuvuuden kannalta tiimimäisen työskentelyn lisäksi on viestintä sekä kaupungin sisällä että asiakkaiden suuntaan ja asiakkaiden neuvonta. Myös laadukkaan arkkitehtisuunnittelun tärkeys korostui. Vaikka terassien osalta puhutaan käytännössä kevyistä ja tilapäisistä rakenteista, osoittautui kaikkien näkökulmien ja yksityiskohtien, ympäristön ja katutilan huomioiminen haasteelliseksi käytännössä. Esimerkiksi jalkakäytävälle tulevat terassiehdotukset olivat lähes poikkeuksetta liian leveitä jalankulun näkökulmasta tai katualue ei vastannut täysin todellista tilannetta paikan päällä.

Yksittäisten terassialueiden lisäksi yhteisterassit olivat suunnittelun näkökulmasta vaativia hankkeita. Yhteisterassien osalta suunnittelu oli kokonaisuutena vaativaa, sillä huomioon tuli ottaa kaupunkikuva, turvallisuus, käytettävyys ja toiminnallisuus. Mikäli vastaavia hankkeita toteutetaan jatkossa, on perusteltua vaatia arkkitehdin pätevyyttä suunnittelijalta myös tulevaisuudessa. Kaupungin näkökulmasta erityisesti vaatimus vesivessojen ja juoksevan veden osalta asettivat haasteita sekä kaupungin olemassa olevalle infralle että sen suunnittelulle. Myös muut yksityiskohdat, kuten yhteisterassien sovittaminen kaupunkikuvaan, liikenteeseen liittyvät seikat ja esteettömyys olivat aiheita, joista lupatiimissä käytiin pitkiä keskusteluja. Vesivessojen ja juokseva vesi olivat tarpeellisia ja hyviä ratkaisuja yhteisterasseille, mutta tulevaisuudessa kaupungin tulisi pohtia riittävän infran rakentamista kohteisiin, mikäli vastaavaa toimintaa halutaan tulevaisuudessa jatkaa. Myös sähkön osalta olemassa olevat keskukset eivät olleet toimintaan riittäviä. Nyt kohteet toteutettiin väliaikaisilla järjestelyillä, jotka eivät ole optimaalisia pitkän aikavälin vuosittain toistettavaan toimintaan. Infran parantaminen kohteissa, esimerkiksi Tuomiokirkon alueella, vaatii huolellista suunnittelua ja mittavia investointeja. Joidenkin keskustan alueiden osalta on otettava huomioon myös arkeologiset kaivaukset.

Kaupunkikuvaan liittyviä seikkoja kuten värejä, rakennelmien malleja ja kokoja olisi tulevaisuudessa mahdollista pohtia etukäteen ja ehkä jopa määrittää tietyt peruslinjaukset niiden suhteen, jotta alueiden suunnittelu olisi mahdollisimman helppoa ja lopputulos tyyllisesti paras mahdollinen. Liikenteeseen liittyvät asiat ovat vaikeita, sillä yleensä kun alueita otetaan uuteen käyttöön, on se jostain aiemmasta käytöstä pois. Tämä koskee sekä yksittäisiä että yhteisterassialueita. Toiminta, josta alueiden käyttö on pois, liittyy lähes poikkeuksetta liikkumiseen, oli se sitten mikä tahansa liikkumisen muoto. Liikennesuunnittelun kannalta kyseessä on siis hyötyjen ja haittojen punnitsemisesta ja lopputulos on usein kompromissi.

Esteettömyys

Esteettömyys huomioitiin kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti lupien käsittelyssä lain vaatimalla tasolla. Väliaikaiset järjestelyt sekä täysin ulkona olevat alueet asettavat kuitenkin myös esteettömyydelle haasteita. Erityisesti kesän 2020 osalta korostui kiire ja poikkeuksellisen nopealla aikataululla toteutetut yhteisterassit olisivat vaatineet lisää suunnittelu-aikaa toteutukseen kaikki esteettömyyteen liittyvät seikat moitteettomasti. Prosessin aikana huomattiin mm. että ulkopuoliset palveluntuottajat, kuten LE-wc:tä vuokraavat yritykset, eivät huomioi omissa tuotteissaan esteettömyyttä täysin, vaikka niitä sellaisina mainostavatkin. Esteettömyyteen liittyvät asiat eivät ole yksinkertaisia ja erityisesti esteettömyyden toteuttaminen väliaikaisiin ja ulkona oleviin tiloihin vaatii jatkossa vielä enemmän neuvontaa, joka tulee ulottaa aina palveluntarjoajiin asti. Tulevien kesien suhteen kaupunki parantaa neuvontaa tekemällä esteettömyysohjeistuksen suunnittelun avuksi. Myös keskustelut LE-wc:tä tarjoavien yritysten kanssa aloitetaan ja tavoitteena on saada yleiset standardit tarjottaviin tuotteisiin, jotta jatkossa tarjotut tuotteet vastaisivat lain vaatimuksia.

Lupatiimiläisten näkökulmat

Lupatiimissä oli edustettuina rakennusvalvonnan lupaviranomaisten lisäksi liikennesuunnittelu, ympäristöterveys, elinvoimatoiminnot, kunnossapito ja maaomaisuus. Kaikilta lupatiimiläisiltä on vielä erikseen koottuna omasta näkökulmasta erityiset huomiot seuraavissa kappaleissa.

Rakennusvalvonnan lupapalvelut:

Kesäkaudella jokaisella kesäisellä myyntipäivällä oli merkitystä hakijoille ja luvattu 5 vrk käsittelyaika edellytti rakennusvalvonnan moniammatillista joustoa. Rakennusvalvonnasta kiinnitettiin kesäkaudelle terassien käsittelyyn 2 lupakäsittelijää, joista toinen kokopäiväisesti, sekä yksi lupasihteeri kokopäiväisesti siten, että kaikkiin terassiin liittyviin hakemuksiin ja kyselyihin vastattiin aina keskitetysti, jotta informaatio rakennusvalvonnasta ulospäin pysyisi yhdenmukaisena. Terassilupien lupakäsittelijällä oli päivittäin soittoaika. Lisäksi rakennusvalvonnan henkilökunnalle jaettiin sähköinen ohje terassien hakemisesta, jotta hakijat voidaan heti ohjata hakemaan lupaa tarvittavilla asiakirjoilla, vaikka kysely olisi osoitettu kenelle tahansa rakennusvalvonnan henkilökunnasta. Normaalisti terassihakemukset käsitellään aluejaon mukaisesti. Terassihakemukset ylityöllistivät merkittävästi rakennusvalvonnan henkilökuntaa kesäkaudella, joten muiden lupien käsittelyajat ovat pidentyneet.

Terassilupien käsittelyssä tuli ottaa huomioon katualueen muut voimassaolevat luvat, jotka eivät näy Turun karttapalveluissa. Osa vanhojen voimassaolevien lupien piirustuksista olivat edelleen nähtävillä ainoastaan paperiarkistossa. Vallitsevan koronatilanteen takia kaikki terassikäsittelykokoukset pidettiin etänä, joten lupakäsittelijät tekivät tiivistä yhteistyötä päivittäin rakennusvalvonnan tietopalvelusihteerien ja toimistosihteerien kanssa, jotka tekivät työtä toimistolla.

Päätöksiä tehtiin poikkeuksellisesti päivittäin, sillä hakijoiden hakiessa ennalta-aloitusta jokaisella kesäpäivällä oli ravintoloitsijoiden toiminnalle suuri merkitys. Hakemusten käsittelyajat päätöksiin asti vaihtelivat suuresti. Tämä johtui pyydettyjen täydennysten toimitusaikatauluista.

Suurin haaste hakemuksissa oli naapureiden kuuleminen, joka puuttui lähes kaikissa hakemuksista. Rakennusvalvonta on katsonut, että ulkotarjoilualueilla on merkitystä naapureiden terveydellisiin oloihin. Ainoastaan muutamassa hankkeessa voitiin katsoa, että ulkotarjoilualueella ei ollut vaikutusta naapureiden etuun johtuen rakennuspaikasta tai ravintoloitsijan aukioloajoista. Naapureiden kuulemisen puute hakemuksissa johtui pääasiassa siitä, että hakijoilla oli virheellistä tietoa, kuka heidän naapurinsa on. Naapureiden kuulemisissa auttaa rakennusvalvonnan asiakaspalvelu. Yleisesti terassihakemusten vireille tulosta ilmoitettiin hakijoiden pyytäessä lehtikuulutuksella Turun Sanomissa, vaikka lehtikuulutuksen edellytykset eivät kaikissa hakemuksissa täyttyneet. Lehtikuulutus pidentää luvan käsittelyaikaa automaattisesti 8-10 päivään, sillä lehtikuulutukset tulee lähettää Turun Sanomille kaksi päivää aiemmin ja lupapäätös voidaan tehdä vasta naapureiden kuulemisen päätyttyä. Lupakäsittely pitenee, jos päätöspäivä osuu viikonloppuun. Osassa terassisuunnitelmia huomioitiin naapureiden lausunnot ja tämä edellytti vielä korjattuja pääpiirustuksia ennen lupapäätöstä.

Suunnittelijoiden tärkeys luvan hakijoina korostui kommunikoinnissa hakijoiden ja rakennusvalvonnan välillä. Hakijalla on oikeus hakea lupaa sähköisessä palvelussa itse tai valtuuttaa suunnittelija hoitamaan hakemukseen liittyvä viestintä. Lisäksi laadukkaan arkkitehtisuunnittelun tärkeys korostui, sillä vaikka terassien osalta puhutaan käytännössä kevyistä ja tilapäisistä rakenteista, osoittautui kaikkien näkökulmien, yksityiskohtien, ympäristön ja katualueen nykytilanteen huomioiminen haasteelliseksi käytännössä.

Yleisin virhe hakemuksissa oli väärän rakennuspaikan ilmoittaminen lupapiirustuksissa, sillä terassit sijaitsivat katualueella viereisen tontin sijaan. Tämä tarkoitti sitä, että luvan viralliseksi hakijaksi vaihdettiin Turun kaupunki, joka myönsi valtakirjan hakijalle luvan hakemiseen kaupungin alueelle. Tänä kesänä rakennusvalvonnan lupakäsittelijä pyysi valtakirjat katualueille hakijan puolesta, sillä tänä kesänä myönnettiin vain lyhytaikaisia vuokrasopimuksia terasseille. Ravintoloitsijan hakiessa pitkää vuokrasopimusta toistuviksi vuosiksi, hakijan tulee itse pyytää vuokrasopimusta kaupungin tonttipalveluilta.

Terassien kaupunkikuva nyt ja tulevaisuudessa:

Rakennusvalvonta edellyttää keskustan terassien sopimista kaupunkiympäristönsä. Tänä kesänä rakennusvalvonta ja kaupunkikuva joustivat parklet-terassien suhteen ja mm. raskassuojien koristeluun annettiin ravintoloitsijoille vapaat kädet osittain kaupunkikuvallisena kokeiluna. Tulevaisuudessa parklet-terassien jäädessä Turun katukuvaan tutummaksi ilmiöksi, kaupungin tulee linjata tarkemmin hakijoille mitä terasseilta kaupunkikuvallisesti edellytetään.

Terassien esteettömyys nyt ja tulevaisuudessa:

Parklet-terasseilta edellytettiin tänä kesänä osittain esteettömyyttä, mikäli se ei aiheuttanut luvan hakijalle kohtuutonta haittaa tai se oli kevyillä toimenpiteillä helposti toteutettavissa.

Maaomaisuus:

Terassitiimiin tonttipalveluiden maanhankinnasta ja isännöinnistä osallistui lupavalmistelija. Prosessin nopeuttamiseksi lupa katualueen käyttöön annettiin poikkeuksellisesti valtakirjalla. Lupa katualueen käyttöön annettiin kesäkaudeksi 2020. Valtakirjassa määriteltiin kesäkauden vuokra ja muut huomioon otettavat seikat. Valtakirja liitettiin sähköiseen lupapalveluun ePermittiin. Normaalitylanteessa katualueiden vuokrauksista terassikäyttöön tehdään päätöspöytäkirja ja vuokrasopimus. Yhteisterassialueiden vuokrauksista tehtiin päätöspöytäkirjat ja vuokrasopimukset.

Terassialueiden vuokrat sekä yhteisterassien vesi-, sähkö- ja jätelaskut laskutettiin SAP:n laskutusmääräystyökalulla. Kesäkauden 2020 vuokra kaupunginhallituksen päätöksen mukaan oli puolet normaalista.

Tonttipalveluiden maanhankinnan ja isännöinnin tekninen isännöitsijä osallistui yhteisterassien käytännön asioiden järjestelyyn.

Kunnossapito:

Terassitiimiin osallistui yksi vastaava rakennuttaja, joka vastasi katu- ja viheralueista. Lupakäsittelyn sujuvoittamiseksi on tärkeää, että webmappiin on viety Kaupunkiympäristötoimialan vastuulla olevat rakennuttamis- ja asfaltointikohteet sekä kaivuu- ja aitaamisluvat ovat ajan tasalla.

Viheralueiden osalta on linjattu, että terassit tulee sijoittaa ja rakentaa niin, ettei olemassa olevaa ympäristöä tarvitse muuttaa esim. puita tai pensasryhmiä leikkaamalla. On myös linjattu, että A1 puistoissa (Vanhan Suurtorin alue ja Rautatietori) nurmikoille ei saa laittaa kiinteitä rakenteita. Pöytäryhmät, wc:t yms. tulee sijoittaa sora- tai kivipinnoille. Tämä säästää merkittävästi viheralueita ja niiden korjauskustannuksia. Tuomiokirkon terassin jäljiltä Tuomiokirkko-puistossa ei ollut lainkaan nurmikoiden korjaustarpeita.

Keskustan puistot ovat asukkaille tärkeitä virkistysalueita. Terassiluvissa tulee ottaa huomioon, että puistoja ei voida rajata kokonaan yritystoiminnan käyttöön.

Katualueille sijoitettavien terassien sijoittelussa tulee ottaa huomioon, että katualueet pystytään edelleen hoitamaan koneellisesti. Ympärivuotisissa terasseissa tulee ottaa huomioon lumitila.

Terassien valvontaan on oltava riittävästi resursseja. Ongelmana on terassien luvaton laajentuminen ja se ettei yrittäjä noudata puhtaanapitovelvollisuuksiaan. Tyypillistä on myös että terassin vuokra-ajan päätyttyä aluetta ei saateta sellaiseen kuntoon, kuin se oli ennen vuokrausta.

Liikennesuunnittelu

Liikennesuunnittelu tarkasteli hankkeiden turvallisuutta, alueella liikkumista ja vaikutusta ympäristöön. Väliaikaisissa tilanteissa tuli ratkaista niin jalankulun, pyöräilyn, pysäköinnin, yksityisautoilun, jakelun kuin jätehuollonkin tarpeet. Hakemuksia käsitellessä tuli vertailla yleisen liikkumisen olosuhteiden heikentymisen tai pysäköinnin vähenemisen vaikutus ympäristöön. Liikennesuunnittelusta osallistui terassitiimiin yksi henkilö.

Kapeilla jalankulun ja pyöräilyn reiteillä tuli ongelmaksi tilanpuute. Pienikin terassi vaatii leveyttä toimiakseen. Hankkeen aikana pohdittiin usein väliaikaisuutta, hetkellistä haittaa ja yrittäjien olosuhteiden helpottamista kesäksi 2020. Tulevaisuutta varten on syytä valmistella tyyppikuvia tai ainakin vapaan tilan mittoja. Hakija pystyy jo ennen hakemuksen tekemistä hahmotamaan, onko oman liiketilan edustalle mahdollista väliaikaista toimintaa suunnitella.

Uutena käytäntönä Turussa vuokrattiin pysäköintipaikkoja terassikäyttöön. Muutamia ns. parklet-terasseja toteutettiin. Tulevaisuutta varten näidenkin ratkaisujen kohdalla on syytä saada selkeät linjaukset sijoituspaikoista, rakenteista sekä pysäköintipaikkamääristä, joita ollaan korttelikohtaisesti valmiita terasseille osoittamaan. Myönnetäänkö pysäköintipaikkoja terassikäyttöön esimerkiksi joukkoliikennereiteiltä ja millaiset törmäyssuojat ajoradalla olevat terassit vaativat. Näin voidaan hakuvaiheessa jo hakijoille sekä muille yrittäjille ja asukkaille tietoa välittää.

Hakijoiden tulisi osata kertoa jo hakuvaiheessa omaan liiketilaan kohdistuva jakeluliikenteen ja jätehuollon reitit. Terassit eivät saa estää tai merkittävästi vaikeuttaa ympäristössä tapahtuvaa jokapäiväistä huoltoliikennettä.

Suuret yhteisterassit aiheuttavat suurempia liikkujamääriä kuin yksittäiset terassit. Yhteisterasseja suunniteltaessa tulee huomioida asiakaspaikkojen lisäksi myös kulkuvälineet, joilla asiakkaat liikkuvat. Alueelle tulisi osoittaa pysäköintipaikkoja esim. sähköpotkulaudoille ja polkupyörille. Kokeilukesänä Tuomiokirkon yhteisterassin läheisyyteen perustettiin myös väliaikainen

taksiasema. Yhteisterassit saattavat aiheuttaa muutoksia olemassa oleviin reitteihin. Mahdollisista väliaikaisista reittimuutoksista on laadittava suunnitelmat ja tiedotettava kaupunkilaisia hyvissä ajoin.

Ympäristöterveys

Ympäristöterveys vastasi terassien elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnasta. Tavoitteena oli saada elintarvike- ja terveydensuojeluturvallisuus toteutumaan poikkeuksellisella aikataululla, poikkeuksellisessa ympäristössä ja tilanteessa.

Elintarviketoimijoilta pyydettiin tiedotteita tai ilmoituksia elintarvikkeiden myynnistä ja tarjoilusta. Ilmoitusten johdosta laadittiin todistuksia (tiedote, jos liikkuva myynti on ilmoitettu jo aiemmin ja siitä on laadittu todistus). Elintarvikevalvonnasta terassitiimiin osallistui aluksi pääasiassa yksi henkilö, kaksi muuta henkilöä lisättiin tiimiin avustamaan todistusten laadinnassa ja toinen myös tarkastuksille. Ilmoituksia ja tiedotteita tuli osittain vasta monen pyynnön jälkeen. Kuitenkin kaikki tiedotteet ja todistukset saatiin käsiteltyä ajallaan. Kesänterassien työkuormasta johtuen muut työt kasaantuivat merkittävästi eikä tilanne ole helpottanut syksyyn tultaessa.

Elintarvikevalvonnan osalta ympäristöterveys neuvoi ja ohjeisti, valvoi ja tarkasti muun muassa elintarvikemyyjien myyntipisteitä, käsienvesipisteitä, astianpesupisteitä, talousvesipisteitä, elintarvikkeiden säilytys- ja varastointitiloja, myyntipisteiden ja elintarvikkeiden suojausta ja sosiaali- ja siivousvälinetiloja. Myös koronan tuomat vaatimukset otettiin tarkasteluun (mm. asiakaspaikkamäärät, turvavälit ja käsidesit). Terveydensuojelun osalta ympäristöterveys valvoi alueen yleisiä järjestelyitä, tarkistaen muun muassa käymälämääriä, käsienvesipisteitä ja alueen yleistä siisteyttä. Keskustelua eniten herätti toimijoiden ja ympäristöterveyden välillä lainsäädännön tuomat vaatimukset alueen ja myyntipisteiden varusteluun liittyen. Kaikki tarvittavat varustelut saatiin kuitenkin järjestymään alueille. Tarkastuksia tehtiin useita yhteisterassialueille ja myyntipisteisiin.

Yhteisterassien vastaavat toimijat toimittivat myös kirjallisia selvityksiä toiminnasta. Selvityksiin jouduttiin kuitenkin toistuvasti pyytämään uudelleen samoja täydennyksiä (selvitykset ylimalkaisia tai eivät vastanneet toimintaa). Toimitetut pohjakuvat alueista ja sijoittelusta eivät oikein pitäneet paikkaansa ja se aiheutti lisätyötä ja haasteita, esimerkiksi oli piirretty, että toimipaikka olisi kytketty veteen/viemäriin, mutta näin ei kuitenkaan todellisuudessa ollut. Samoin ilmoitetut toimijat muuttuivat ihan viime hetkeen asti.

Ympäristöterveyden ennakkoon laatimat ohjeet olivat nettisivuilla esillä, mutta silti toimijat kysyivät samoja tietoja, jotka ohjeessa oli jo ilmoitettu. Nettisivujen saavutettavuus ei ollut ehkä paras mahdollinen? Vaatimusten täyttymisen tärkeyttä tulisi ehkä painottaa paremmin elintarvikemyyjien osalta.

Ympäristöterveyttä työllisti merkittävästi toimijoiden neuvonta ja ohjaus sekä ennakkoon että toimijoiden jo aloitettua toimintansa. Perusasioiden selittäminen toimijoille toistuvasti, kuten esimerkiksi vesipisteiden vaatimukset aiheuttivat työkuormaa. Voisiko tulevaisuutta ajatellen ensisijaisesti ohjata tutustumaan kirjalliseen ohjeeseen, eikä olla suoraan yhteydessä tarkastajaan? Resurssit eivät riitä jokaisen toimijan ohjaamiseen "kädestä pitäen" eikä se ole edes tarkoituksenmukaista.

Ylimääräisen haasteen aiheutti pop up -toiminnan markkinointi kaupungin toimesta. Elintarvikemyynti ammattimaisella toimijalla ei ole koskaan pop up -toimintaa. Tätä jouduttiin selittämään elintarviketoimijoille toistuvasti.

Terassilaajennusten osalta tuli ilmi ravintoloita, jotka hakivat laajennusta terasseille, vaikka koko elintarvikehuoneistosta ei ollut tehty ympäristöterveyteen ilmoitusta. Näiden elintarvikehuoneistoilmoitusten saaminen ympäristöterveyteen oli haasteellista. Huomioitavaa, että kyseessä on

ilmoitusmenettely, joka tulee tehdä elintarvikehuoneistosta 4 viikkoa ennen toiminnan aloittamista. Kyseessä ei ole raskas lupakäsittely.

Tulevaisuudessa huomioitava WC-tilojen riittävyys, mikäli jostain terassista tulisi pysyvä/haluetaan seuraavalle kaudelle sellaisenaan. Nyt WC-tilojen määrästä on joustettu. Kun asiakaspaikkojen määrä oli koronarajoitusten ollessa voimassa rajoitettu, ei lisääntyneet terassien asiakaspaikkamäärät aiheuttaneet merkittävää muutosta. Kun sisäasiakaspaikkamäärälle ei ole rajoituksia, on WC-mitoituksen riittävyys arvioitava uudelleen.

Vanhan Suurtorin alueen mökkien elintarviketoimijoiden tietoja oli aluksi haasteellista saada ympäristöterveyden tietoon. Lisäksi jatkossa tulee huomioida, että mökkejä ei markkinoida yleisesti elintarviketoimijoille, koska siihen tilat eivät sovellu. Mökit soveltuvat sellaisenaan vain pakattujen, ei helposti pilaantuvien elintarvikkeiden myyntiin. Mökkien elintarviketoimijoilla ei myöskään ollut tietoa yleisestä laaditusta ohjeesta, vaan samojen perusasioiden ohjeistaminen toistuvasti työllisti ympäristöterveyttä. Kaupungin vuokramökit eivät sovellu ilman toimijoiden omia kylmälaitteita tai juoksevan lämpimän veden pisteitä avoimen helposti pilaantuvan elintarvikkeen myyntiin. Koska mökki on pieni, rajoittaa se itsessään mahdollisuutta suurempaan ruoan valmistukseen.

Ympäristöterveyden laatimat ohjeet ja vaatimukset ovat lainsäädännön sekä keskusvirastojen ohjeistuksen perusteella annettuja minimivaatimuksia varmistamaan elintarvikkeiden ja asiakkaiden terveydellisten olojen turvallisuus. Ohjeet ja vaatimukset käsittävät esim. puhtaan talousveden (lämmin- ja kylmävesi), asiallisen viemäroinnin, riittävän määrän käsienvesupisteitä, riittävä määrä wc:tä asiakaspaikkaan nähden, elintarvikkeiden rakenteellisen suojauksen ja elintarvikkeiden kylmä/lämminsäilytysmahdollisuudet. Näistä ohjeista ja vaatimuksista poikkeaminen vaarantaa asiakkaiden terveyden ja toimijoiden turvalliset toimintaedellytykset, minkä vuoksi ne ovat välttämättömiä toteuttaa, eivätkä ole neuvotteluasioita.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu ei ollut mukana lupatiimissä, mutta heidän työpanostaan tarvittiin kesällä, kun selvisi, että toisella yhteisterassilla, Hämähäkkitorilla, järjestettiin konserteja. Tämä tuli ilmi vasta kun kohde rakennettiin ja operaattori lähetti meluntorjuntailmoituksen ympäristönsuojeluun.

Ympäristönsuojelun vastuualueeseen kuuluvat terasseihin liittyen ympäristöhaittojen, kuten melun, valvonta. Jokilaivojen ja ravintoloiden ulkoanniskelualueiden lisäksi melua kaupungissa aiheuttavat kesäaikana useat eri musiikkifestivaalit. Tilapäisten tapahtumien meluasioita käsitellään ympäristönsuojelulain mukaisessa meluilmoitusmenettelyssä, jota ei sovelleta pysyvään toimintaan.

Vesi melunlähteen välittömässä läheisyydessä tuo mukanaan omat haasteensa, ja esimerkiksi Aurajokea pitkin ääni kulkeutuu esteettä ja leviää laajalle alueelle joen vastarannalle. Konkreettisimmin terassien vaikutus ympäristönsuojelun työtehtäviin näkyi asukkailta tulleissa meluvalituksissa. Valituksissa korostui Aurajokirannan ravintoloiden ja terassien rooli häiriön aiheuttajina, erityisesti Hämähäkkiterassin tuoma lisä jokirannan jo valmiiksi meluisaan ympäristöön nousi valituksissa usein esille.

Valitusten kohteena olleisiin toiminnanharjoittajiin oltiin aktiivisesti yhteydessä ja ohjeistettiin melurajojen ja kellonaikojen noudattamisessa. Pääsääntönä on, että erityisen häiritsevää melua ei saa aiheutua klo 22 jälkeen ilman meluilmoitusta. Myös pitkäkestoinen melu voi vaatia meluilmoituksen. Toiminnanharjoittajia veloitettiin tarvittaessa tarkkailemaan melutasoja mitauksin.

Valvonnallisesti meluasiat ovat haastavia, sillä meluhaitan aiheuttajan osoittaminen jälkikäteen on vaikeaa. Kaupungissa ei ole tehty periaatepäätöstä siitä, miten pitkään ravintolalaivat tai terassit saavat soittaa musiikkia ulkoanniskelualueillaan. Vaikka esitettävä musiikki on luonteeltaan taustamusiikkia, äänitasoa saatetaan illan mittaan nostaa.

Elinvoimatoiminnot

Elinvoimatoimintojen näkökulmasta tärkein tavoite oli ennen kaikkea vahvistaa elinvoimaisen keskustan avautumista koronakevään jälkeen turvallisesti ja tehokkaasti. Jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin, oli kokonaisuuden koordinointi sekä aikatauluun liittyvät asiat kriittisiä. Elinvoimatoiminnot eivät normaalisti kuulu rakennuslupaprosessiin, mutta poikkeuksellisten aikojen vuoksi yleinen koordinointi ja yhteistyö yrittäjien kanssa koettiin tärkeäksi osaksi sujuvaa prosessia. Elinvoimatoiminnoista yksi henkilö osallistui terassilupatiimin työskentelyyn.

Aikataulu oli tiukka, sillä kesäkuun 1. päivästä alkaen ravintoloilla oli lupa olla auki, mutta ainoastaan terasseilla ei ollut ihmismäärää leikkaavia rajoitteita. Suomen kesän lyhyys, kulutustottumukset ja epätietoisuus korona-epidemian tulevasta muutoksista aiheuttivat aikataulupaineita. Ravintoloiden terassien osalta hankepäällikkö otti osaa kokouksiin ja toi esille yleisiä havaintoja kohteista sekä oli yhteyksissä hakijoihin tarvittaessa. Ravintoloitsijat olivat myös suoraan yhteyksissä hankepäällikköön lupa-asioihin liittyvissä kysymyksissä.

Yhteisterassien käsittely oli haastavaa, suurimpana syynä lienee koko idean uutuus. Yhteisterasseja oli vaikea verrata tapahtumiin ja toisaalta myöskään pysyviin rakennelmiin. Tämä aiheutti paljon keskustelua siitä mikä on vaadittava taso muun muassa rakennelmien tyylin ja hygieniaan liittyvien seikkojen suhteen. Lupatiimissä oli kuitenkin keskusteleva ilmapiiri, jossa vaikeatkin asiat käsiteltiin yhdessä läpi ja haettiin kokonaisuuden kannalta parhaita vaihtoehtoja.

Kehittämisen näkökulmasta prosessia pystytään parantamaan, mutta tämän kevään aikataulun puitteissa päästiin parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. Yhteisterasseihin liittyen jatkon kannalta tulisi tehdä päätös yhteisterassien koordinoinnin suhteen sekä linjapäätös siitä ovatko ne pysyviä rakennelmia vai tapahtumia. Itse prosessiin liittyy kilpailuttaminen, sopimusten teko sekä yhteistyö operaattorien kanssa ja yhteistyö eri viranomaisten (myös kaupungin sisäisten) kanssa. Erityisesti linkkinä toimiminen operaattorin ja eri viranomaisten välillä on tärkeää kokonaisuuden hallinnan ja projektin sujuvuuden kannalta. Yleisesti ottaen kaupallisen keskustan vahvistamiseksi ja elinvoimaisuuden lisäämiseksi tulisi viranomaisten tehdä jatkossakin tiivistä yhteistyötä ja pyrkiä mahdollistamaan uusia liiketoimintamuotoja sekä näkemään perinteiset, mm. ravintoloiden terassit, tärkeänä osana elävää keskustaa.

Lupatiimin tulevaisuus

Lupatiimin työ oli erittäin intensiivistä ja lupia käsiteltiin omien muiden töiden lisäksi, myös normaalin työajan ulkopuolella, jotta käsittelyajat saatiin pidettyä mahdollisimman lyhyinä. Työn intensiivisyys ja kiire aiheutti myös paineita ja stressiä tiimiläisille. Lupatiimin tiedossa oli, että työ vaatii hetkellisesti jokaiselta suurta panostusta ja kaikki tiimiläiset olivat erittäin sitoutuneita työhönsä ja kaupunginhallituksen päätökseen. Paineiden ja stressin hallinnassa auttoi tieto siitä, että tilanne on väliaikainen ja poikkeuksellinen.

Tulevaisuudessa vastaavia tilanteita, joissa lupatiimin työ on yhtä kuormittavaa, ei voi päästä syntymään ja työnteolle on varattava enemmän aikaa normaalin työajan puitteissa. Mikäli tiimimäistä tapaa käsitellä lupia jatketaan, on prosessia mahdollista kehittää tehokkaampaan ja vähemmän kuormittavaan suuntaan. Tulisi myös päättää koskeeko tiimimäinen työskentely ainoastaan ulkotarjoilualueita vai laajennetaanko käytäntöä myös muihin lupiin, joissa tarvitaan asiantuntijatietoa rakennusvalvonnan ulkopuolelta. Jos pohditaan pelkästään asiaa ulkotarjoilualueiden suhteen, muutamat kehitysehdotukset parantaisivat lupatiimin työskentelyolosuhteita ja tehokkuutta. Isoin asia on aikataulutusta, eli kesään liittyvien lupien käsittelyprosessia tulisi painottaa alkuvuoteen enemmän eli esim. viestinnän keinoin kertoa asiakkaille, että mitä aiemmin

lupaa hakee, sitä nopeampi on käsittely. Käsittelyjonojen pituutta voitaisiin arvioida jo nyt syksyllä ja tehdä aikataulu vuodelle 2021. Lupien käsittelyyn vaikuttaa myös resursointi eli kuinka monta ihmistä käsittelee lupia ja kuinka monta prosenttia heidän työajastaan voidaan merkitä lupatiimiin käytettäväksi. Koko lupaprosessin mallintaminen ja hiominen ennakkoon sujuvoitaisi lupien käsittelyä. Yleiset linjaukset ja suuntaviivat ulkoterrassien käsittelyä varten olisi hyvä käydä myös läpi yhteisesti ja kirjata ylös. Asiakkaille päin suuntautuvassa viestinnässä ja prosessikuvauksissa palvelumuotoilu voisi parantaa asiakaskokemusta ja toisaalta myös helpottaa lupaprosessissa vaadittavien suunnitelmien teossa.

Yhteistyö eri tahojen välillä ja elinkeinopoliittiset vaikutukset

Lupaprosesseihin lausuntojen antajina, viranomaisina, yhteistyökumppaneina tai asiantuntijoina osallistui myös suuri joukko muita kaupungin yksiköitä, kaupunkikonsernin tahoja sekä muita viranomaisia ja tahoja: museopalvelut, ympäristönsuojelu, esteettömyysasiamies, Varsinais-Suomen pelastuslaitos, Turun Vesihuolto Oy, Turku Energia Oy, Kaarea Oy, Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, Aluehallintovirasto ja Lounais-Suomen poliisilaitos. Kesän 2020 terrassien osalta voidaankin todeta, että prosessiin otettiin mukaan laaja-alaisesti monen eri tahon asiantuntijat ja asioita vietiin eteenpäin yhteistyössä moniammatillisessa ryhmässä. Yhteistyö eri tahojen kanssa sujui hyvin ja keskustelu oli avointa ja ratkaisukeskeistä.

Terassien ja erityisesti yhteisterassien mahdollistaminen työllisti Turussa huomattavan määrän ihmisiä. Yhteisterassien operaattorien yhteistyökumppaneina oli monen eri sektorin yrityksiä ja toimijoita kuten arkkitehteja, ravintoloita, turvallisuusalan yritys, tapahtumatuotannon- ja tekniikan yrityksiä, jätehuollon yritys, kaluste- ja saniteettitilojen vuokrausyrityksiä, markkinoinnin ammattilaisia, artisteja ja muita kulttuurialan toimijoita. Suoraan yhteisterassit työllistivät tänä kesänä noin 85 ihmistä ja välillisesti vielä monin kertaisesti enemmän. Tuomiokirkon terrassin suora työllisyysvaikutus oli noin 55 henkilöä. Hämähäkkiterrassin suora työllisyysvaikutus oli noin 30 henkilöä.

Kaupungin kustannukset ja tulot terasseista

Kaupungin näkökulmasta kesästä syntyi sekä henkilökustannuksia että muita välittömiä kustannuksia. Henkilökuntaa ei palkattu lisää kesän terasseihin liittyen, mutta merkittävä osa kaikkien lupatiimiläisten työajasta sekä muutamien muiden rakennusvalvonnan työntekijöiden työajasta meni keväällä ja alkukesästä lupaprosessien hoitoon. Kokoaikaisesti terasseihin liittyviä asioita hoiti kuuden viikon ajan kaupallisen keskustan kehittämisen hankepäällikkö (elinvoimatoiminnot) sekä rakennusvalvonnan lupakäsittelijä ja lupasihteeri.

Palkkakustannuksen lisäksi kaupungille tuli kustannuksia Vanhan Suurtorin mökeistä, yhden ravintolan törmäyssuojista sekä yhteisterassien LVI-suunnittelusta ja putkitöistä sekä osa sähköinfran rakennukseen liittyvistä kustannuksista. Näihin kustannuksiin kaupungilla meni rahaa yhteensä noin 42 000 euroa. Täsmällinen summa tarkentuu kun kaikki laskut on käsitelty.

Uudelleenkäytettäviä ja kaupungin toiminnassa jatkossa hyödynnettäviä tarvikkeita, mm. pumppuja, on summassa noin 10 000 euron arvosta. LVI-suunnittelun ja putkitöiden kustannukset jakaantuivat kaupunkiympäristötoimialan ja kärkihankeen välillä siten, että kaupunkiympäristötoimiala maksoi tarvikkeet ja kärkihanke asennustyöt. LVI-suunnittelun ja putkitöiden sekä sähköinfran kustannusten jyvittäminen kaupungille johtui useista seikoista. Pääasiallinen syy oli kiireen ja toiminnan vaativuuden yhdistelmä, jonka vuoksi lopputuloksen onnistumisen kannalta LVI-suunnittelun ja putkiurakan laatu tuli taata ottamalla mukaan kumppaniksi Kaarea Oy, jolla on pitkäaikainen kokemus vaativista kaupungin kohteista. Ilman Kaarean mukaan ottamista ei yhteisterassien vaatimia putkitöitä olisi voitu suorittaa joustavasti ja vaaditussa ajassa. Putkitöiden vaativuus johtui ennen kaikkea ympäristönterveiden vaatimuksesta saada kohteisiin vesivessat. Vesivessat eivät olleet yhteisterassien alkuvaiheen keskusteluissa esillä.

Toisena syynä kustannusten jyvittämiselle oli neuvottelut ja sopimuksen tekeminen Vesihuollon kanssa. Vesihuolto Oy:n sopimuskumppaniksi vaihtoehtona oli ainoastaan kaupunki. Sähköinfran riittämättömyys yhteisterassikohteissa tuli yllätyksenä, sillä alun perin kohteissa olevien määrien ajateltiin olevan riittävät, mutta rakennustöiden alkaessa kävi ilmi, että sähköä tarvittiin kohteisiin lisää.

Vanhan Suurtorin osalta kaupunki vastasi mökkien kuljetuksesta torille ja niiden sähköistyksestä, alueen ja wc-tilojen puhtaanapidosta sekä roska-astioista ja niiden tyhjentämisestä sekä kaikkiin niihin liittyvistä kustannuksista. Mökeistä ei myöskään peritty vuokraa.

Ravintoloiden parklet-terassien esteiden ja törmäyssuojien hankinta oli ravintoloiden vastuulla. Ensimmäisen lupahakemuksen kohdalla sattui kuitenkin virhe ja lupaa myönnettäessä esteitä ja törmäyssuojia ei edellytetty. Tämän käytyä ilmi kaupunki vuokrasi kohteeseen esteet omalla kustannuksellaan.

Kaupungille kertyi myös tuloja terasseihin liittyvistä toiminnoista. Tuloja kaupunki sai rakennuslupiin liittyvistä maksuista sekä yhteisterassien ja ravintoloiden terassien maanvuokrista. Yhteisterassien vuokratulot olivat Tuomiokirkon terassin osalta 4000 euroa ja Hämähäkkitorin osalta 2500 euroa. Muiden tulojen summa ei ole tiedossa.

Palautepalveluun tulleet kesäterassit 2020 palautteet

Palautetta asukkailta ja asiakkailta kaupunki pyysi kesäterasseista palautepalvelun kautta, johon kesäterasseille luotiin oma palauteosio. Yhteisterassien osalta palautetta on käsitelty tämän raportin yhteisterassit -osiossa. Suurin osa palautteista koski nimenomaan yhteisterasseja ja muita terasseja koskevia palautteita saatiin yhteensä 11 kappaletta. Muu kesäterassien palaute oli vaihtelevaa, muutamissa annettiin palautetta liian ahtaaksi käyneistä jalkakäytävistä tai luvattomiksi epäilyistä terasseista. Myös keskustan yöllisistä äänistä tuli muutama palaute. Parissa palautteessa kiiteltiin terassien kaupunkielämää elävöittävää vaikutusta.

Yhteisterassit

Nopeuttaakseen uusien ulkotilojen käyttöönottoa ulkotarjoilualueiksi sekä muuhun toimintaan, kaupunki tarjosi seuraavat alueet ao. toiminnan käyttöön, ns. yhteisterassialueiksi, kesäkaudeksi 2020: Vanha Suurtori, Tuomiokirkkotorin alue, Hämähäkkitorin ja Kaupungintalon puistikko ja piha, Puutori, Varvintori ja Rautatientori. Näistä kahteen, Tuomiokirkkotorin alueelle ja Hämähäkkitorin alueelle, tuli hakemuksia ja ko. alueille myös toteutettiin kesän kaksi yhteisterassia. Myös muille kaupungin omistamille aukioille ja piha-alueille oli mahdollista esittää yhteisterasseja mutta kiinnostusta ei ilmennyt, lukuun ottamatta suurimmaksi osaksi Logomon piha-alueella toteutettua Terassikesä-tapahtumasarjaa.

Toteutuneet yhteisterassit ja niiden toimijat

Huolimatta Tuomiokirkon ja Hämähäkkitorin yhteisterassien samanlaisesta lupaprosessista ja maanvuokrasopimuksista, alueista tuli hyvin erilaisia keskenään. Maankäyttöluvan saamiseksi operaattorilla tuli olla esisopimukset terassialueelle tulevien ravintoloiden kanssa. Tuomiokirkon terassin osalta neuvotteluvaiheessa ennalta ilmoitetut ravintolat toimivat alueella ja operaattori oli neuvotellut alueelle myös muutaman uuden ravintolan. Tuomiokirkon terassilla oli yhteensä seitsemän palveluntuottajaa ja tarjonta oli monipuolista aina aamupalatarjoilusta illalliseen sekä viineistä pienpanimo-olueen. Ravintolat kohteessa olivat: Karu Izakaya, Bagel House, Tiirikala, Kuori, Nordic Gelato Factory, Vinho, The Cow ja Kakola Brewing Company. Ruuan ja juoman lisäksi terassilla oli mm. jazz-konserttien sarja, kirppis-sunnuntait, muutamia muita musiikkiesityksiä, joogaa sekä pihapelejä lainattavissa.

Hämähäkkitorin osalta ennalta ilmoitetut ravintolat vaihtuivat eikä alun perin ilmoitetuista ravintoloista yksikään toiminut alueella kesällä. Maanvuokrasopimus mahdollisti palveluntarjoajien muuttamisen ja lisäämisen, vaikkakin yhteistyökumppanien vaihtuminen kokonaan ei ollut sopimuksen hengen mukaista. Hämähäkkiterassin ruokapalveluista vastasivat Friend's Kitchen Oy, Paijan jäätelökioskit Tmi ja Tmi Sari Laakkonen. Hämähäkkiterassin ruokatarjoilu koostui grillituotteista, kuten ribsit ja wingsit sekä jäätelöstä. Alkoholimyynnistä vastasi itse operaattori eli Kaskimax Oy. Hämähäkkiterassilla oli runsaasti erilaista musiikkitarjontaa, artisteina mm. Irina, Kotiteollisuus sekä Aste ja erilaisia tapahtumia, kuten samba-esitys ja lastenpäivä.

Yhteisterassien onnistuminen yrittäjien näkökulmasta

Yhteisterassien osalta molempien operaattorien kanssa on käyty loppukeskustelut, joissa on käyty läpi lupaprosessia, kesän sujumista sekä ongelmia ja haasteita, joita käydään läpi seuraavaksi. Lisäksi yhteistyöravintoloille tehtiin oma kysely, joka operaattorien pyydettiin välittämään ravintoloitsijoille.

Operaattoreilta kysyttiin oliko yhteisterassi onnistunut hanke ja missä asioissa he erityisesti onnistuvat ja missä asioissa olisi ollut parantamisen varaa. Tuomiokirkon terassin operaattorin mielestä hanke oli kokonaisvaltaisesti arvioiden menestys ja onnistui auttamaan paikallisia yrityksiä vaikean kevään jälkeen. Erityisen hyvin hanke onnistui jos huomioon otetaan hankkeen nopea aikataulu. Myös asiakkailta saatu palaute oli lähes poikkeuksetta positiivista; ihmiset pitivät alueen tunnelmasta ja siitä, että Tuomiokirkolle saatiin laadukkaita palveluita. Erityisesti puistoalueesta pidettiin sen ainutlaatuisuuden vuoksi. Operaattori oli tyytyväinen rakennettuun alueeseen ja uskoi sen kunnioittavan ympäristöä, jossa se sijaitsi. Operaattori oli tyytyväinen myös koko kesän jatkuneeseen alueen kehittämiseen sekä alueen siisteyteen ja turvallisuuteen. Parantamisen varaa olisi operaattorin mukaan monipuolisemmassa ohjelmassa sekä erityisesti yhteisöllisessä toiminnassa. Monet hyvät ideat jäivät toteuttamatta kiireellisen aikataulun vuoksi.

Hämähäkkitorin operaattori onnistui mielestään tavoittamaan kattavasti monipuolisen asiakaskunnan koko Turun seudulta. Operaattori sai asiakaspalautteena paljon kiitosta monipuolisesta ohjelmakattauksesta sekä tapahtumien järjestelyistä sekä yleisöltä että artisteilta. Kiireellinen aikataulu vaikutti terassin toteuttamiseen, mutta operaattori oli tyytyväinen lopputulokseen ja koki oppineensa paljon prosessista. Operaattorin mukaan alueen ruokapalveluihin olisi pitänyt panostaa enemmän ja yhteistyökumppanien valintaan olisi tullut käyttää enemmän aikaa, nyt toteutus ei houkutellut ihmisiä ruokailemaan alueelle. Aluetta ei juurikaan kehitetty kesän aikana, osittain tämä johtui siitä, että operaattori piti lupaprosessia hankala eikä halunnut lähteä tekemään muutoksia, joita ei ehkä hyväksyttäisi kaupunkikuvallisesti.

Yhteisterassien taloudellinen menestys nyt ja tuleva potentiaali

Seuraavaksi kysyttiin hankkeen taloudellisesta onnistumisesta. Molemmat operaattorit ilmoittivat kesän olleen kustannusneutraali eli kohteet eivät olleet taloudellisesti voitollisia mutta toisaalta tappiotakaan ei kohteista syntynyt. Kysyttäessä syitä hankkeen menestykselle tai menestymättömyyteen, molemmat operaattorit kertoivat melko yhteneväisesti suurimmista kompastuskivistä. Molemmat operaattorit nostivat esiin kesäkauden pituuden sekä sopimuksen keston. Poikkeusoloissa ja pikaisella aikataululla pystytetyt yhteisterassit aukesivat vasta heinäkuussa, joka vei potentiaalisesti myyntiajasta tämän kesän parhaat kelit ja kevään ja alkukesän lomakauden. Mikäli jatkossa yhteisterassien olisi mahdollista aueta jo toukokuussa tai viimeistään kesäkuussa, myyntikautta saataisiin pidennettyä merkittävästi. Perinteisesti myös alkukesä on myynnillisesti parempaa aikaa kuin loppukesä (erityisesti koulujen alkamisen jälkeen myynti hiljenee).

Toinen iso kehityskohde, jota tänä kesänä ei voitu tilanteen uutuuden ja kiireen vuoksi ottaa huomioon, oli solmittujen maanvuokrasopimusten kesto. Molemmat operaattorit toivoivat tulevaisuudessa pidempiä sopimuksia, esimerkiksi 3-5 kesäksi. Näin kustannusten jaksottaminen useammalle tilikaudelle olisi mahdollista, investointeja voitaisiin tehdä enemmän ja työntekijöitä voitaisiin palkata pidemmiksi jaksoiksi tai vakituisella työsopimuksella. Jatkumo painottaisi yhteisterasseista vastaavien yritysten liiketoimintaa yhteisterassin pyörittämiseen ja helpottaisi tätä kautta myös alueiden kehittämistä.

Kolmantena seikkana molemmat operaattorit mainitsivat suuret juoksevat kustannukset, kuten jatkuvan vartioinnin ja järjestysvalvojen määrän. Koska yhteisterasseja käsiteltiin osin tapahtumina, oli mm. järjestyksenvalvonnan kustannukset huomattavasti suuremmat kuin normaalin ravintolan kesäterassilla.

Tuomiokirkon terassin osalta rakennuskustannukset nousivat budjetoitua korkeammiksi, sillä alue nähtiin rakennuslupaa vaativana kohteena ja sitä myöden myös kohteen vaatimukset olivat korkeat. Myös keho sää heinäkuussa ja elokuussa oli hankkeen kannalta epäonnisia. Hämähäkkintontin osalta muita yksittäisiä syitä olivat artistien rekrytoinnit, jotka eivät kaikilta osin olleet onnistuneita, päiväasiakkaiden puuttuminen, puutteet ruokapalveluissa ja epävakaut saät sekä suppeat aukioloajat.

Yhteisterassien operaattorien ja viranomaisten yhteistyö

Operaattoreilta kysyttiin myös yhteistyöstä eri viranomaisten ja kaupungin henkilöstön kanssa. Tuomiokirkon operaattorin mielestä suhteutettuna hankkeen aikatauluun yhteistyö sujui erittäin hyvin ja asioita vietiin eteenpäin tehokkaasti ja kaupungin kanssa kommunikointi toimi pääosin hyvin. Hienoisia ongelmia aiheutti eri viranomaisten näkemykset, jotka tuntuivat olevan välillä ristiriidassa keskenään ja tämä aiheutti hetkellistä sekaannusta ja myös lisäkustannuksia. Tänä kesänä yhteisterassia käsiteltiin osittain tapahtumana ja osittain pysyvänä rakennelmana ja nämä ristiriitaiset tulkinnat aiheuttivat sekä kustannuksia että ylimääräistä vaivaa kun operaattori ei voinut luottaa yhtenäiseen käsittelyyn eri viranomaisten taholta. Operaattori toivoi, että eri viranomaiset kävisivät myös keskenään keskustelun yhteisterassien jatkosta ja siitä miten niihin suhtaudutaan jatkossa, jotta tilanne olisi selkeämpi myös operaattoreille tulevaisuudessa. Keskenään ristiriitaisia tulkintoja asiasta antoivat rakennusvalvonta, AVI, poliisi ja terveysviranomaiset. Operaattorin mukaan kuitenkin iso osa hankkeen ongelmista voitaisiin saada ratkaistua suunnittelulla ja vähemmän kiireellisellä aikataululla.

Tuomiokirkon terassin operaattori toivoi, että kaupungilla on myös jatkossa yksi vastuuhenkilö, joka ohjaa toimintaa kaupungin näkökulmasta ja toimii yhteyshenkilönä operaattorin ja kaupungin välillä. Vastuuhenkilön tulisi olla tietoinen myös kaikkien hankkeeseen liittyvien viranomaisten vaatimuksista, jotta suunnittelu ja budjetointi pystytään tekemään hyvin. Tänä kesänä yhteyshenkilönä toimi kaupallisen keskustan kehittämisen hankepäällikkö, mutta eri viranomaisten vaatimukset eivät olleet tiedossa, koska ohjeita ja vaatimuksia tuli eri viranomaisilta matkan varrella runsaasti. Asiaa pystytään jatkossa kehittämään, mikäli kaupunki määrittelee vastuuhenkilön tulevia kesiä varten ja viranomaiset pystyvät antamaan ennakkolausuntoja ja -ohjeita asioiden suhteen. Kaikki viranomaiset eivät anna ennakkolausuntoja tai edes neuvontaa, vaan asioita käsitellään vasta kun hakemukset tai muut asiakirjat esitetään heille. Tämä tekee vastuuhenkilön työstä näiltä osin hyvin vaikeaa. Vastuuhenkilö ei myöskään voi ohjata viranomaisten toimintaa, ainoastaan käydä keskusteluja paremman yhteistyön saavuttamiseksi.

Hämähäkkintontin operaattori kertoi yhteistyön sujuneen hyvin eri viranomaisten kanssa, AVI:n ja poliisin käsittelyt olivat nopeita ja sujuivat hyvin. Rakennuslupa-asiat hoituivat operaattorin mukaan todella jäykästi ja hitaasti, myös rakennusluvun vaatiminen toimenpideluvan sijasta oli operaattorin mielestä väärin. Toisaalta operaattori totesi, että mikäli kohteessa voisi järjestää useampana vuotena toimintaa, saataisiin yhdellä rakennuslupaprosessilla hoidettua lupa useaksi vuodeksi, eikä prosessi tällöin tuntuisi niin kuormittavalta. Loppuraportin alussa esitetty aikataulu kertoo, että lupaa haettiin 22.6.2020 ja se myönnettiin 3.7.2020 eli käsittelyaika oli 12

päivää. Kuten muitakin terassilupia, tätäkin hanketta koski naapurien kuuleminen, joka toteutettiin lehtikuulutuksella. Lupaprosessi yhteisterassien osalta oli haasteellinen, koska vastaavia kohteita ei ole ennen toteutettu Turussa. Tämä aiheutti useita korjaus- ja tarkennuskierroksia suunnitelmiin ja prosessi on voinut tuntua jäykältä, mikäli vastaavaan prosessiin ei ole ennen osallistunut. Osaltaan sekaannusta Hämähäkkিতontin osalta saattoi aiheuttaa myös operaattorin ja yhteisterassin suunnittelijan keskinäiset kommunikaatiokatkokset. Kaupungin yhteyshenkilön kanssa yhteistyö sujui operaattorin mukaan hienosti ja yhteyshenkilön tarpeellisuutta korosti myös Hämähäkkিতontin operaattori.

Yhteisterassien sijainti ja alueiden infra

Operaattoreilta kysyttiin myös yhteisterassien sijainnista; oliko alueen sijainti hyvä, mitä puutteita alueella oli ja olisiko sama paikka jatkossa kiinnostava yhteisterassialue. Tuomiokirkon terassin operaattori piti sijaintia erittäin hyvänä ja totesi, että alueella on normaaliaaikoina huonosti palveluja, vaikka kohde on yksi kaupungin hienoimmista. Alue ei kuitenkaan ollut operaattorin näkökulmasta ongelmaton, sillä kirkkopuiston ja -torin infrassa on pahoja puutteita.

Viemärointi, vesi ja sähkö aiheuttivat käytännön ongelmia. Viemärointi on ainoastaan yhdessä paikassa aluetta, eikä siihen liittyminen ole aivan yksinkertaista, sillä kyseessä on vanha putki. Toisaalta myös vessojen liittäminen pitkäksi aikaa väliaikaisella ratkaisulla ei ole optimaalinen ratkaisu. Vesiposti sijaitsi melko kaukana alueesta, lähellä Gezeliuksenkatua. Kyseessä oli vanha vesiposti, joka poistuu tulevaisuudessa käytöstä. Uusi vesiposti on tehty vielä kauemmas, Piispankadulle. Alueen sähköinfra ei ole riittävä yhteisterassialueen järjestämiseen, joten lisäsähköä varten alueelle piti hankkia toinen, väliaikainen, työmaakeskus.

Hämähäkkিতontin operaattorin mielestä alueen sijainti oli hyvä ja keskeinen. Ongelmia aiheutti terassilta kantautuva melu ja siitä aiheutuneet valitukset. Mikäli aluetta käytetään tulevaisuudessa yhteisterassina tai musiikkitapahtumiin, äänisuunnitteluun ja meluntorjuntaa on syytä pa-nostaa enemmän.

Alueen tapahtumainfra on uusittu, mutta valitettavasti se ei tuonut kovin paljon helpotusta yhteisterassin järjestämiseen. Alueen tekniikkakaivo, josta olisi esim. viemäriiliitäntä, sijaitsee keskellä aukeaa, joka on Kaupunginteatterin ja Hämähäkkিতontin välissä. Tekniikkakaivoa ei siis voi hyödyntää Hämähäkkিতontilla oleviin tapahtumiin tai yhteisterassiin, mikäli aluetta ei haluta laajentaa aukiolle. Aukion läpi kulkee pyöräily- ja kävelyväylä Neitsytpolulta rantaan, joten sen sulkeminen koko kesäksi ei ole vaihtoehto. Viemäriiliitäntä pitää siis tehdä Hämähäkkিতontilla kuten Tuomiokirkkopuistossa, suoraan viemäriinjan.

Alue on tasainen toisin kuin Tuomiokirkon alue, jossa on luonnollisesti kallistukset oikeaan suuntaan. Alueen tasaisuus aiheuttaa Hämähäkkিতontilla ongelmia veden ja jäteveden liikkumisen suhteen ja alueella tarvitaan runsaasti pumppuja, jotta vedet kulkeutuvat haluttuun paikkaan. Tämä lisäsi merkittävästi alueen LVI-kustannuksia. Puhdas vesi on alueella mahdollista ottaa tekniikkapollarista, joka on huomattavasti yksinkertaisempaa kuin vesiposteihin liittymisen. Vesihuolto Oy on myös vaatinut, että tapahtumien ja yhteisterassialueiden osalta vesipollarit ovat tapa liittyä puhtaaseen veteen tulevaisuudessa vesipostien sijaan. Hämähäkkিতontilla on myös sähköä, mutta kaappien liityntäpisteitä ei ole riittävästi yhteisterassin kokonaisuutta ajatellen, joten myös Hämähäkkিতontille piti tuoda ylimääräinen sähköpääkeskus. Alueen infra ei siis ole merkittävästi parempaa kuin Tuomiokirkkopuiston mikäli aluetta halutaan käyttää yhteisterassina. Pienempiin ja lyhytkestoisiin tapahtumiin alueen infraratkaisut sopivat paremmin.

Kävijämäärät ja asiakasryhmät

Tuomiokirkon terassilla vieraili kesän aikana noin 76 500 kävijää. Operaattori oli asettanut tavoitteeksi 75 000 kävijää, joten tavoite ylitettiin hienoisesti. Alueen päiväkohtainen kävijämäärä vaihteli suuresti ja oli riippuvainen viikonpäivistä, esiintyjistä ja säästä. Terassin asiakaskunta

oli monipuolista ja ikärakenne vaihteli lapsiperheistä aina eläkeläisiin, nuorten aikuisten ja aikuisten ollessa kuitenkin suurimmat ikäryhmät. Alueella oli asiakkaita koko aukioloajan, mutta iltaisin määrät olivat kuitenkin keskimäärin huomattavasti suuremmat kuin päivällä. Aamupäivät olivat ehdottomasti hiljaisinta aikaa.

Hämähäkkiteatterin operaattori ei laskenut kesältä kokonaisasiakasmäärää, mutta asiakkaiden määrä päivittäin vaihteli välillä 20-1200. Hyvällä säällä oli suuri merkitys asiakasmääriin. Viikonpäivistä sunnuntai ja alkuviikon päivät olivat hiljaisia. Viikonloppukeikat ja samba-esitykset keräsivät väkeä alueelle, kun taas keskellä viikkoa olleet rap-keikat eivät saaneet ihmisiä liikkeelle. Myös Hämähäkkiteatterin yhteisterassin asiakaskunta oli monipuolista ja ikärakenne vaihteli. Erilaiset teemapäivät olivat suosittuja, mm. lastenpäivä keräsi mukavasti ihmisiä. Päiväasiakkaat puuttuivat Hämähäkkiteatterissa oikeastaan kokonaan ja ilta-asiakkaiden osalta vuokrasopimukseen kirjattu klo 24.00 sulkeutumisaika oli liian aikainen operaattorin näkökulmasta, sillä ihmiset olisivat viihtyneet alueella pidempään.

Yhteisterassien asiakaspalaute

Tuomiokirkon terassi

Yhteisterasseista tuli asiakaspalautetta suoraan operaattoreille ja kaupungille palautepalvelun kautta. Yhteisterasseista tuli myös hetkeksi puheenaihe sosiaalisessa mediassa ja lehtien mielipidepalstoilla. Tässä osuudessa käsitellään ainoastaan operaattorin saamaa palautetta ja kaupungille palautepalvelun kautta tullutta palautetta. Kumpikaan operaattori ei kerännyt systemaattisesti palautetta tai lähettänyt esimerkiksi kyselyä asiakkaille.

Tuomiokirkon terassin operaattorille annettu palaute oli pääosin positiivista. Palautetta tuli myös heidän kokemuksensa perusteella runsaasti. Ennen yhteisterassin rakentamista alueen epäiltiin aiheuttavan järjestyshäiriöitä ja palaute oli paikoittain erittäin negatiivista ennen alueen avautumista. Alueen auttua suurimmat pelot hälvenivät myös ihmisten mielistä ja operaattorille tulleet palautteet muuttuivat selkeästi positiivisempaan suuntaan. Sama trendi oli huomattavissa kaupungin palautepalvelun kautta tulleissa palautteissa. Asiakkaat kiittelivät operaattoria ennen kaikkea puiston aktiivisesta käyttöönottamisesta, sinne tuoduista palveluista sekä siitä, että ohjelmaa oli kaikenikäisille ihmisille.

Kaupungin palautepalveluun tuli Tuomiokirkon terassista yhteensä 35 palautetta. Näistä suurin osa, 77,1% (27) oli kiitoksia, moitteita oli 20% (7) ja 2,9% (1) kysymyksiä. Kiitoksissa annettiin monipuolisesti positiivista palautetta alueesta, mm.: tunnelmallinen ja viihtyisä toteutus, puiston käyttöönotto, ravintolapalvelujen laatu, turvallisuus ja siisteys. Kiitoksissa oli myös kehitysehdotuksia tuleville kesille. Moitteista suurin piirtein puolet koski sijaintia Tuomiokirkon vieressä ja puolet puiston käyttöönottamista yhteisterassin käyttöön. Moitteiden antajat eivät kokeneet Tuomiokirkon edustaa oikeana paikkana yhteisterassille ja puiston rajaamista ja käyttöä kaupalliseen tarkoitukseen kritisointiin.

Tuomiokirkon terassin palaute Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymästä

Tuomiokirkon terassi oli kulttuurihistoriallisesti merkittävällä paikalla, kansallispyhäkkömme Turun Tuomiokirkon vieressä. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä otettiin alusta asti yhteisterassihankkeen keskusteluun mukaan. Myös operaattori oli seurakuntaan suoraan yhteyksissä asian tiimoilta. Seurakuntayhtymästä pyydettiin palautetta terassista kesän loputtua. Seurakuntayhtymän palaute oli pääosin positiivista, myös muutamia kehitysehdotuksia tulevaisuutta varten annettiin:

- Terassialue elävöitti Tuomiokirkkotorin ja Tuomiokirkkopuiston aluetta ja jatkoi elävää jokirantaa uudelle alueelle. Aiempina kesinä tori on ollut tyhjä tai sitten toiminut parkkipaikkana, nyt sitä ongelmaa ei ollut. Lisäksi aiempina vuosina puistoalue on ollut paikoin hieman rauhaton, nyt sitäkään ongelmaa ei ollut.

- Terrassin myötä alue tavoitti ehkä myös ihan uusia vierailijoita/henkilöitä, jotka vierailivat myös kirkossa.
- Terrassialueella ei ollut kunnan kahvilaa, joten monet päätyivät Tuomiokirkon Domcaféeseen kahville ja pullalle.
- Tien/Sisäänkäynnin vieressä sijannut musta huolto-/vessarakennus oli hyvin hallitseva, blokkasi näkymää eikä esteettisesti sopinut kokonaisuuteen. Muuten terrassialue oli siisti ja sopi hyvin kaupunkikuvaan.
- Nimen suhteen Tuomiokirkon terassi ei ollut paras mahdollinen, koska kyseessä ei siis ollut ”Tuomiokirkon terassi”, Tuomiokirkkopuiston/Tuomiokirkkotorin terassi olisi ollut parempi.
- Keskieurooppalainen fiilis, kirkko ja terassi mahtuivat hyvin vierekkäin, vaikka jossain vaiheessa ainakin somessa oli huomattavissa vastakkainasettelun makua.

Piispankatuyhdistys oli myös 16.9.2020 kannanotossaan koskien Vanhankaupungin ja Piispankadun aluetta sivunnut yhteisterassia. Kannanotto oli lähetetty rakennusvalvontaan kaupunkikuva-arkkitehdille. Yhdistys oli tuonut esille monia kehitysehdotuksia koskien alueen elävöittämistä ja erityisesti tapahtumien ja yhteisterassien kaupunkikuvallista ilmettä, logistiikkaa sekä infraratkaisuja. Yhdistys toi esille alueen väliaikaisten toimintojen jatkumon, joka käytännössä alueen kannalta tarkoittaa sitä, että kohteessa on jatkuvaa toimintaa, vaikka tapahtumat olisivat toisistaan erillisiä. Tämä olisi huomioitava alueen käytön suunnittelussa. Lähtökohtaisesti yhdistys piti alueen elävöittämistä positiivisena asiana, mutta toi esille, että alueen kulttuurihistoriallinen miljöö tulee ottaa tarkasti huomioon. Yhdistys toivoi pysyviä periaatteita mm. liikennejärjestelyjen ja katunäkymien suhteen. Alueen infraratkaisujen toivottiin kehittyvän parempaan suuntaan nyt käytössä olleiden väliaikaisten sijaan. Yhdistys otti kantaa myös puiston käyttöön, kannanotossa toivottiin, että puistoa ei rajata yhteisterassin käyttöön jatkossa.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että alun kriittisten puheenvuorojen jälkeen Tuomiokirkon terrassin asiakaspalaute oli positiivista ja erityisiä onnistumisia oli useita. Saadun palautteen avulla kohteen kehittäminen on monin tavoin mahdollista. Mikäli tulevaisuudessa kohteeseen rakennetaan yhteisterassialue, tulisi sen jatkossakin sijaita sekä puistossa että torilla, tämä huolimatta Piispankatuyhdistyksen mielipiteestä. Monissa palautteissa myös kiiteltiin palvelujen tuomista puistoon, joten asia ei ole yksiselitteinen saatujen palautteiden valossa. Yhteisterassin viehättävyys oli suurelta osin sidoksissa nimenomaan puistoon eikä niinkään torialueeseen. Mikäli kohdetta käytetään yhteisterassialueena, on koko alueen, myös puiston, rajaaminen lainsäädännön puitteissa toistaiseksi pakollista. Huomioitava on myös, että alue oli tänä kesänä kaikille avoin, eikä ostopakkoa ollut. Tämä periaate tulisi säilyttää myös jatkossa, jotta alueen luonne kaikkien kaupunkilaisten olohuoneena säilyisi, vaikka alueen palvelut parantuisivat yhteisterassin myötä. Myös alueen ruokapalvelut tulee pitää kiinnostavina ja monipuolisina ja tämä tulee varmistaa sopimuksin. Alueen infraratkaisuja tulisi kehittää ja suunnittelu aloittaa mahdollisimman pian. Kohteen nimeäminen voidaan toteuttaa eri tavalla tuleviksi vuosiksi. Kohteen wc-tilojen sijainti ja ”musta laatikko” aiheuttivat keskustelua, mutta viemärin sijainnin vuoksi wc-tiloja on toistaiseksi luultavasti mahdotonta sijoittaa muualle. Wc-tilan julkisivua voidaan kuitenkin kehittää ja tehdä kaupunkikuvaan paremmin soveltuvaksi. Vaikka kohteen sijainti kirkon vieressä ei kaikkia miellyttänyt, oli kuitenkin ylivoimainen enemmistö sitä mieltä, että kirkko ja yhteisterassi sopivat samalle alueelle, näin linjasi myös seurakuntayhtymä omassa palautteessaan.

Hämähäkkintontin terassi

Hämähäkkintontin yhteisterassin operaattorille annettu palaute oli suurelta osin positiivista. Myönteistä palautetta oli erityisesti tullut live-musiikista ja keskustan elävöittämisestä. Myös terrassilla esiintyneet artistit olivat kiitelleet korona-aikana keikkoja mahdollistavasta alueesta. Negatiivista palautetta oli tullut melusta ja joidenkin tuotteiden hinnoittelusta. Operaattori kertoi kuitenkin negatiivisten palautteiden olleen yksittäisiä ja että suurin osa palautteesta oli positiivista. Asiakkaat oli myös kiitelleet kaupunkia yhteisterassin mahdollistamisesta.

Kaupungin palautepalveluun tuli hyvin vähän palautetta Hämähäkkintontin yhteisterassista, sitä kautta vastaanotettiin ainoastaan kaksi palautetta. Palautetta tuli kohteesta myös sähköpostitse

ja puhelimitse, sillä kohteessa soitettu live-musiikki häiritsi osaa Aurajokirannassa asuvia. Live-musiikin äänitasoon ja kellonaikoihin tehtiinkin tarkennuksia ja asiassa operaattoria ohjeisti ja valvoi Turun kaupungin ympäristönsuojelu.

Hämähäkkitorjunnan soveltuvuutta pitkäkestoisten musiikkitapahtumien järjestämiseen tulisi pohtia kriittisesti. Kohde ei välttämättä sovellu pitkäaikaiseen musiikinsoittoon, sillä alue sijaitsee jokirannassa ja alueen välittömässä läheisyydessä on kallio. Sekä veden että kallion läheisyys voivat vaikuttaa äänen kantavuuteen ja koettuun meluhaittaan. Saavutettavuuden näkökulmasta keskeinen sijainti on hyvä musiikkitapahtumien järjestämiseen. Mikäli tulevaisuudessa kohteessa soitetaan jatkuvakestoista musiikkia tai järjestetään live-konsertteja, tulee lavan asettelu suunnitella huolella, tarkastella musiikin soittokoja sekä tehdä kohteeseen äänisuunnitelma, jotta voidaan varmistua, ettei asiasta aiheudu kohtuutonta haittaa ympäristölle. Musiikinsoittoon liittyvät asiat tulee huomioida myös yksityiskohtaisemmin kohteen maanvuokrasopimuksessa.

Palautte yhteisterassien palveluntuottajilta

Palautetta kesän onnistumisesta kysyttiin myös yhteisterassialueille olleilta palveluntuottajilta. Kysely lähetettiin operaattorien kautta kaikille mukana olleille ravintoloille. Tuomiokirkon terassin osalta kyselyyn vastata kolme toimijaa, Hämähäkkitorjunnan osalta vastauksia ei saatu.

Tuomiokirkon terassin osalta toimijat kiittivät operaattoria viihtyisän ja puoleensavetävän alueen suunnittelusta ja toteutuksesta. Toimijat toivoivat myös omalta osaltaan jatkoa yhteisterassille tulevaisuudessa ja olivat valmiit yhteistyöhön operaattorin kanssa. Ravintoloiden saama asiakaspalautte oli yhdenmukaista muun palautteen kanssa; ruokia, juomia, miljööttä ja siisteyttä keuhuttiin myös heille tulleissa palautteissa. Moni asiakas oli myös toivonut jatkoa yhteisterassille tulevaisuudessa.

Yhteenveto yhteisterasseista

Kaiken kaikkiaan yhteisterasseja voidaan pitää onnistuneena kokeiluna. Tätä mieltä olivat sekä operaattorit että asiakkaat. Myös kaupungin näkökulmasta yhteisterassit olivat onnistuneita ja kokemusta ja hyödyllistä tietoa tuleviksi vuosiksi karttui paljon. Koronan mahdollistama tilanne synnytti uudenlaisen kokeilun kaupunkiin ja toi elävyyttä kesään. Termi *kaupunkilohuone* on varmasti tämän kesän jälkeen tunnetumpi ja Turun kaupungin tulisi jatkossa hyödyntää monimuotoisemmin julkisia tiloja ja tehdä niistä viihtyisämpiä lisäämällä esimerkiksi palveluja. Tämä onnistuu parhaiten yhteistyön avulla yksityisen sektorin kanssa. Nyt kesällä palvelleet yhteisterassit olivat ilmaisia ja kaikille avoimia paikkoja, joissa ei ollut esimerkiksi ostopakkoa (lukuun ottamatta Hämähäkkitorjunnan tiettyjä konsertteja).

Yhteisterassien järjestäminen jatkossa on täysin mahdollista mutta kaupungin ja tulevien operaattorien tulisi kehittää toimintaa. Kaupungin näkökulmasta yhteisterassialueiden infran kehittäminen olisi erittäin tärkeää. Myös sopimuksiin liittyvät asiat, alueiden kilpailutus, vuokrasopimuksen sisältö ja sopimusten kesto ovat kriittisiä tulevien yhteisterassien onnistumisen kannalta. Operaattorien näkökulmasta suurimmiksi kehityskohteiksi nousivat pitkäkestoisempi suunnittelu-aika ja toisaalta myös pidemmän aikavälin kehittämismahdollisuudet (sopimuksen kesto), jolla voitaisiin osaltaan turvata taloudellista onnistumista.

Yhteisterassien onnistumisen kannalta kaupungin ja operaattorien välinen yhteistyö on myös jatkossa tärkeää. Koska kyseessä ei ole väliaikainen tapahtuma eikä toisaalta myöskään pysyvä rakennelma, tulee yhteisiä pelisääntöjä kaupungin ja operaattorin välillä kehittää. Tämän lisäksi yhteistyö eri viranomaisten kesken uudenlaisen kaupunkitilan määrittelyssä ja yhteisen linjan löytäminen käsittelyyn olisi tärkeää ja helpottaisi operaattorien toimintaa.

Tapahumamökkit Vanhalla Suurtorilla

Kaupunki toimitti omia tapahtumamökkejään Vanhalle Suurtorille yhteensä 10 kappaletta. Mökkejä sai lainata maksutta yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden käyttöön. Toiminnan tuli sopia Vanhan Suurtorin alueelle. Mökkien käytöstä toteutettiin avoin haku nopealla menettelyllä kesäkuun alussa. Hakuaikana hakemuksia tuli runsas kymmenen, ja lisäksi kesän aikana usea myyjä kyseli myyntipaikkaa torilta. Kaikille sopiville hakijoille pystyttiin tarjoamaan myyntipaikka torilta, ja kaikkiaan torilla oli kesän aikana 20 eri tahoa myymässä tai esittelemässä toimintaansa.

Tori oli avoinna 24.6.–16.8. joka päivä. Viimeinen aukioloviikko lisättiin myyjien toiveesta, koska sillä viikolla järjestettiin Taiteiden yö -tapahtuma. Myyntiaika oli arkisin klo 10–20 ja viikonloppuisin klo 12–18.

Muutama myyjä oli myymässä tuotteitaan koko torikauden, mutta muuten torimyyjät vaihtuivat kesän aikana. Kaksi yritystä luopui myyntipaikastaan parin viikon jälkeen, koska myynti ei katannut niiden myynnistä aiheutuneita kuluja. Niiden tilalle saatiin uusia myyjiä. Myyjät myivät pääsääntöisesti itse tekemiään tuotteita, kuten lasitöitä, koruja, lasten ja aikuisten vaatteita, käsityötuotteita ja kosmetiikkaa. Mukana oli vain yksi kolmannen sektorin toimija.

Kerätyn palautteen perusteella myyjät olivat tyytyväisiä siihen, että kaupunki tarjosi heille mahdollisuuden myydä tuotteitaan ilman paikkamaksua. He olivat tyytyväisiä myös käytännön järjestelyihin.

Asiakkaita olisi palautteen mukaan saanut olla paljon enemmän. Etenkin alussa myynti oli vähäistä eivätkä ihmiset tuntuneet löytävän torialueelle. Nollamyyntipäiviä oli monella myyjällä, mutta loppua kohden myynti vilkastui. Asiakkaat, jotka tulivat torille, olivat kiinnostuneita tuotteista ja myös ostivat niitä. Huonoksi koettiin se, että myyjät eivät olleet aina paikalla. Toivottiin, että kaikki mökit olisivat avoinna samaan aikaan. Moni kommentoi, että vaikka alku oli hiljaista, torimyynti kuitenkin loppujen lopuksi kannatti.

Myyjät antoivat myös paljon kehitysideoita: Torin markkinointia olisi hyvä olla enemmän, jolloin ihmiset olisivat tietoisia ja osaisivat tulla torille. Torin koristelu ja lisävalaistus houkuttelisivat myös enemmän ihmisiä paikalle. Torilla pitäisi olla enemmän ja erilaisia toimijoita. Esimerkiksi ruoka- ja kahvimyyjiä kaivattiin, samoin esiintyjä esiintymässä sekä sovitusti että spontaanisti, jolloin torista muodostuisi elävä kulttuurin alue. Tori voisi olla paremmassa paikassa ihmisten kulkureittien varrella, esimerkiksi Tuomiokirkkotorilla terassialueen läheisyydessä tai Vähätorilla. Yksi vastaajista näki ulkona olevat myyjät otollisina tilaisuuksina kaupunkikohtaamisille. Niille tuntui myös torikävijöille olevan tarvetta.

Tavoitteena oli tarjota toimijoille paikka, jossa he voivat myydä ilmaiseksi tuotteitaan vaikean kevään jälkeen. Tavoitteena oli myös elävöittää Suurtoria, kun alueelle suunnitellut kesän tapahtumat peruttiin yhtä lukuun ottamatta. Kummassakin tavoitteessa onnistuttiin ainakin osittain, ja sen lisäksi saatiin arvokasta kokemusta toiminnan organisoimisesta Vanhan Suurtorin hieman haasteellisella alueella.

Parklet-terassit

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti keskustan kadunvarsipaikkojen tilapäinen hyödyntäminen parklet-käyttöön sallittiin ensi kertaa Turussa kesäkaudella 2020. Kivijalkayritykset pystyivät hakemaan liiketilansa edustalla sijaitsevia ruutuja parklet-käyttöön ja perustamaan kahteen ruutuun terassin. Pysäköintiruudun soveltuvuus parklet-käyttöön arvioitiin tapauskohtaisesti. Parklet-lupahakemuksia tuli 6 kappaletta ja lupia myönnettiin 4 kappaletta kesäkaudeksi 2020. Kaksi hakijaa peruutti hakemuksensa.

Parklet-terasseille ei oltu Turussa määritelty sääntöjä tai tehty prosessikuvausta lupa-asian käsittelystä. Parklet-terassit eroavat jalkakäytävälle tulevista terasseista ennen kaikkea turvallisuuteen ja liikennejärjestelyihin liittyvien seikkojen puolesta. Parklet-terassit toteutetaan katualueelle, jossa on autoliikennettä sekä pysäköintipaikkoja. Parklet-terassien rakentaminen vähentää keskustan pysäköintipaikkojen kapasiteettia, vaikka kesän 2020 osalta voidaan todeta että muutos, -8 paikkaa, oli melko vähäinen. Parklet-terassit käsiteltiin lupatiimissä aivan kuten muutkin terassiluvat ja niiden linjauksiin haettiin suuntaa Helsingin kaupungin parklet-ohjeista. Erityistä huolta aiheutti terassien rajaaminen kadun puoleisilta sivuilta. Ravintoloilta päätettiin vaatia riittävien raskas- ja törmäyssuojien sijoittamista terassin sivuille, jotta voitaisiin varmistua niiden turvallisuudesta. Kevään ja kesän nopea aikataulu ei mahdollistanut neuvotteluja raskas- ja törmäyssuojien ulkonäköön liittyvistä seikoista, joten katukuvassa nähtiin kesällä tietyömailta tuttuja suojia. Ravintoloille annettiin kuitenkin lupa verhoilla suojat paremmin katukuvaan sopiviksi, unohtamatta heijastavia pintoja. Tulevaisuudessa parklet-terasseihin tulisi myös Turussa tehdä omat ohjeet ja prosessikuvaus.

Muu julkisen tilan käyttö

Toreilla, puistoissa ja kaupungin aukioilla sai järjestää ravintolaliiketoiminnan lisäksi myös muuta kaupallista ja ei-kaupallista toimintaa, kuten kulttuuri- ja urheilutoimintaa. Pop-up toimintaa sai harjoittaa puistoissa lähtökohtaisesti ilmoitusmenettelyllä. Turussa on pitkät perinteet erilaisten kulttuuri- ja urheilutapahtumien järjestyspaikkana. Turussa järjestetään satoja erilaisia tapahtumia vuodessa, aina tuotepromootioista suuriin tapahtumiin kuten Paavo Nurmi Games.

Poikkeuksellisena vuotena 2020 tapahtumien määrä väheni merkittävästi. Elokuussa 2020 järjestettiin kuitenkin rajoitusten lieventyessä mm. seuraavia tapahtumia: Aurafest, ulkoilmaelokuvaesitys Puolalanpuistossa, Käsityöläismarkkinat, Ölfest 2020, Yliopistonkadun katumarkkinat, Suuret Oluet Pienet Panimot -tapahtuma, Taiteiden Yö, Colour Obstacle Rush Metsämässä, Turun Linnan turnajaiset Linnanpuistossa, Keho Kollektiivi ry:n nykykirkussuunnistus Samppalinnanpuistossa, Olohuone 306,4km2 -kaupunkitaidefestivaali sekä Itäharjun ajot. Urheilutapahtumia järjestettiin Paavo Nurmi Gamesin lisäksi Kalevan Kisat, Paavo Nurmi Marathon ja Aurojen yöjuoksu.

Pop up –myyntitoimintaa harjoitettiin ns. Rettiginrinteen portaikossa 28 päivänä ajalla 12.6. - 20.9.2020. Myyntitoimintaa harjoittivat yrittäjät, jotka normaalioloissa myyvät eri markkinoilla. Koska markkinatapahtumia oli peruttu, niin hyödynsivät he Rettiginrinteen pop up –myyntipaikkaa. Lisäksi paikan vuokrasi muutamaksi päiväksi pyöräkorjaamo.

Yhteenveto kesästä ja kehitysehdotukset tuleviin kesiin

Tässä kappaleessa on listattu kootusti raportissa tärkeimmät ilmi tulleet huomiot ja kehitysehdotukset.

- Lupatiimin jatkosta päättäminen. Mikäli lupatiimi on jatkossa työskentelytapana ulkotarjoi-lualueiden ja yhteisterassien lupahakemusten käsittelyssä. Vaatii kehittämistä:
  - o lupaprosessin mallintaminen ja hiominen ennakkoon, yleiset linjaukset ja suuntaviivat ulkoterrassien käsittelyä varten
  - o työnteolle on varattava enemmän aikaa normaalin työajan puitteissa, kuinka monta prosenttia työajasta voidaan merkitä lupatiimiin käytettäväksi
  - o parempi aikataulutus, eli kesään liittyvien lupien käsittelyprosessia tulisi painottaa alkuvuoteen enemmän
  - o tulevaisuudessa terassilupatiimin ei tulisi käsitellä puutteellisia suunnitelmia, esitarkastus ennen tiimiä?
    - jotta suunnitelmat saapuisivat rakennusvalvontaan ilman puutteita, tarvitaan tyyppikuvat ja paremmat ohjeet asiakkaille

- kaupungin omat aineistot (mm. vanhat luvat ja suunnitelmat) valmiina ennen kouksia, vaatii resursointia
- Webmappiin on viety Kaupunkiympäristötoimialan vastuulla olevat rakennuttamis- ja asfaltointikohteet sekä kaivuu- ja aitaamisluvat ovat ajan tasalla
- Terassi- ja yhteisterassilupien osalta kehittämiskohteita ja huomioon otettavia asioita:
  - asiakkaille päin suuntautuvassa viestinnässä ja prosessikuvauksissa palvelumuotoilu voisi parantaa asiakaskokemusta ja toisaalta myös helpottaa lupaprossissa vaadittavien suunnitelmien teossa
  - arkkitehdin pätevyyttä on perusteltua vaatia jatkossakin keskustan terassien ja yhteisterassien suunnittelijoilta
  - kaupunkikuvaan liittyvät seikat kuten värit, rakennelmien mallit ja koot tulisi määrittää ja tehdä tietyt peruslinjaukset, jotta alueiden suunnittelu olisi mahdollisimman helppoa ja lopputulos tyyllisesti paras mahdollinen
  - katualueille sijoitettavien terassien sijoittelussa tulee ottaa huomioon, että katualueet pystytään edelleen hoitamaan koneellisesti. Ympärivuotisissa terasseissa tulee ottaa huomioon lumitila.
  - esteettömyyden huomioiminen jo suunnitteluvaiheessa. Tulevien kesien suhteen kaupunki parantaa neuvontaa tekemällä esteettömysohjeistuksen suunnittelun avuksi
  - hakijoiden tulisi osata kertoa jo hakuvaiheessa omaan liiketilaan kohdistuva jakeluliikenteen ja jätehuollon reitit
  - yhteisterasseja suunnitellessa tulee huomioida asiakaspaikkojen lisäksi myös kuluvälineet, joilla asiakkaat liikkuvat. Alueelle tulisi osoittaa pysäköintipaikkoja esim. sähköpotkulaudoille ja polkupyörille
- Ympäristöterveyteen liittyvät asiat:
  - hakijoille annettujen ohjeiden ja viestinnän tehostaminen, jotta hakemukset saapuisivat oikein täytettyinä
  - tulevaisuudessa neuvonta ensisijaisesti kirjallisen ohjeen avulla, ei suoria yhteydenottoja tarkastajaan
  - viestinnän tehostaminen elintarvikehuoneistoilmoituksen tekemisestä
  - WC-tilojen riittävyys huomiointi koronarajoitusten jälkeen normaalitilanteissa
  - kaupungin tapahtumamökit: ei markkinoida jatkossa yleisesti elintarviketoimijoille, koska siihen tilat eivät sovellu, soveltuvat sellaisenaan vain pakattujen, ei helposti pilaantuvien elintarvikkeiden myyntiin
- Periaatepäätöstä siitä, miten pitkään ravintolalaivat tai terassit saavat soittaa musiikkia ulko-koanniskelualueillaan
- Periaatepäätös sallitaanko yhteisterassit jatkossa, missä paikoissa ja millä ehdoin
- Yhteisterasseihin liittyvät kehittämiskohteet ja huomiot:
  - osallistuuko kaupunki jatkossa infrakustannuksiin
  - yhteisterassialueiden infran kehittäminen, alueet tulisi ottaa kiireisesti mukaan investointiohjelmaan
  - yhteisterassien kaudesta sopiminen, esimerkiksi toukokuusta alkaen elo-syyskuun taitteeseen
  - solmittujen maanvuokrasopimusten keston pidentäminen 3-5 vuoteen
  - maanvuokrasopimuksen ehtojen tarkentaminen
  - linjaus siitä ovatko yhteisterassit jatkossa tapahtumia vai pysyviä rakennelmia, joita verrataan esim. ravintoloihin ja niiden terasseihin
  - kaupungin puolesta nimetty vastuuhenkilö, joka ohjaa toimintaa kaupungin näkökulmasta ja toimii yhteyshenkilönä operaattorin ja kaupungin välillä
  - yhteisterassialueiden tuleva kilpailutus, projekti tulisi käynnistää mahdollisimman pian

- Tulevaisuudessa parklet-terasseihin tulisi tehdä omat ohjeet ja prosessikuvaus. Parklet-terassien osalta tulee linjata:
  - o mitä terasseilta kaupunkikuvallisesti edellytetään
  - o mahdolliset sijoituspaikat, rakenteet sekä pysäköintipaikkamäärät, joita ollaan korttelikohtaisesti valmiita terasseille osoittamaan
  - o mitä turvallisuuden puolesta vaaditaan
  - o mitä vaatimuksia on esteettömyyden osalta

- Päätös tarjotaanko tapahtumamökkejä jatkossa yksityisten toimijoiden käyttöön kesäkausiin ja jos tarjotaan, millä ehdoin/kustannuksin ja osallistuuko kaupunki markkinointiin